

Gyene Ida

Gyene Ida erős egyéniség.

Hogyan választhatta mégis az alkalmazott grafikus tanszakot az Iparművészeti Főiskolán? Tisztában volt-e azzal, hogy mire vállalkozik? Hogy amibe belefog – már grafikusművészi diplomával a kezében – minden, csak nem az egyéniség kifejezése? Hogy ebben a szakmában nincs mód a szubjektum érvényesítésére úgy, ahogy a többi – szerencsésebb – művészeti ágban? Azaz: fel kell adnia önmagát!

Vagy mégis tisztában volt ezzel?

Alighanem, mert egy vonalat sem lehet meghúzni anélkül, hogy az ne legyen az egyén láttelele. Ha elmélyedünk egy kissé az itt közölt könyvborítók szemlélésében, azonnal észrevesszük, hogy Gyene Ida nem feladja, hanem fegyelmezi, kordában tartja önmagát, s nem csorbul közben sem ereje, sem egyénisége.

Pedig még hálátlan is ez a műfaj. Az impresszumra jóformán senki sem amiatt kíváncsi, hogy ki készítette a borítót. Mintha a borító lényegtelen tényező volna, mintha más feladata sem volna, mint hogy védelmet nyújtson a kötésnek. Holott azzal, hogy meglátta valaki a könyvet a kirakatban vagy kezébe vette az üzletben, észrevétlen pszichikai befolyásolás „áldozata” lett. Ez a pszichikai befolyásolás a jó könyvborító nem hivalkodó, mégis fontos funkciója: magára vonni a kirakatot néző figyelmét, felkelteni a vevő érdeklődését a könyv iránt. Összeházasítani a kereskedelmet és a művészetet.

De nemcsak a műfaj hálátlan, hanem a borító anyaga is. Csak papír. El- és leszakad, megkopik, rojtos lesz, elhasználódik. Van úgy, hogy el is dobja az ember, ha megcsúnyult.

Aztán gondoljuk meg azt is, hogy micsoda kihívás a tehetség, a tudás számára egy-egy borító megtervezése. Itt nem fajulhat a rutin

modorossággá, itt nem válhat a megtalált, megszokott egyéni kifejezés önmagunk utánzásává. Minden egyes könyv más, más milyennek kell lennie az új könyvborítónak is. Itt nincs szabad választás, nem jöhet számításba a vérmérséklet. Itt adva van a téma és adva van a feladat. *Feladat* és nem kaland! Megkötik az ember kezét és lábát, és azt mondják: Na, most táncolj!

És Gyene Ida „táncol”.

Nagyobb részben az Akadémiai Kiadónak tervezi a borítókat. Tudományos könyveknek adja meg a lelki ráhatás lehetőségét. Tudomány és művészi fantázia! Micsoda kibékíthetetlen ellentét. Általában józan témákhoz, fantáziát békén hagyó címekhez kell idomulnia a művészi teremtés, a legmagasabb rendű alkotói önkifejezés ihletettséggel. Egy verseskönyv, egy regény vagy egy útleírás bizonyára könnyebb, bizonyára ösztönzőbb lenne!

Az itt látható borítók mindezt cáfolják: a kifejezés pontossága és biztonsága mesteri könnyedséget sejtet, a formai megoldások változatossága és hangulati sokszínűsége – még akkor is, ha többnyire absztrakt vagy stilizált elemekből tevődik össze – vérbeli inspirációt jelez.

★

Gyene Ida (címe: Budapest, Chlepkó Ede tér 1. 1195) 1945-ben született Budapesten. Elvégezte a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumot, majd az Iparművészeti Főiskolát. A mestere *Ernyei Sándor* volt. Könyvborítót, plakátot, reklámgrafikát és emblémát tervez.

Ilyen munkát csak erős egyéniség végezhet töretlenül. Gyene Ida – mondottuk – erős egyéniség.

Viola József